

“ราชอาณาจักรไทย” ๗๗๕ ปีแห่งความมั่นคง

น.อ.วัชรพงษ์ กลีบล่ม่วง

ความมั่นคงของชาติไทย นับตั้งแต่อาณาจักรสุโขทัย(พ.ศ.๑๗๙๐) จนถึงปัจจุบัน รวมกว่า ๗๗๕ ปี ได้ผ่านเหตุการณ์ที่เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงหลายครั้งและรอดพ้นด้วยพระปรีชาสามารถของพระมหากษัตริย์ไทย ในทุกยุคทุกสมัย ซึ่งตามความหมายของ รัฐที่ ระบุไว้ในอนุสัญญา

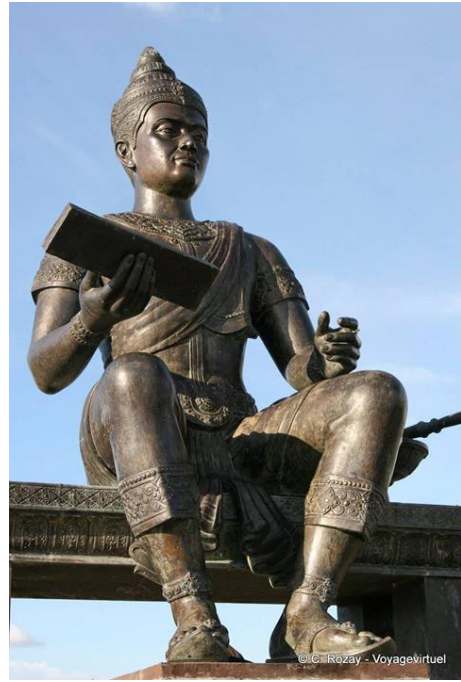

มอนเตวิเดโอว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของรัฐ(พ.ศ.๒๔๖๗) ที่แบ่งองค์ประกอบของรัฐออกเป็น ดินแดน ประชาชน รัฐบาล และอำนาจอธิปไตย แม้ว่าการให้ความหมายนี้จะเกิดขึ้นหลังจากการมีอาณาจักรสุโขทัยหลายร้อยปี แต่ยังคงใช้เป็นหลักในการวิเคราะห์ถึงบทบาทของพระมหากษัตริย์ที่ทรงเป็นผู้บริหาร ดูแล ป้องกันและรักษาองค์ประกอบของรัฐมาโดยตลอด เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับรัฐ ซึ่งความมั่นคงตามที่วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรได้ให้ความหมายไว้ประกอบด้วย ๘ ด้าน คือ การเมือง(ทั้งในและนอกประเทศ) เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา การป้องกันประเทศ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พลังงาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาพระมหากษัตริย์ทรงมีบทบาทสำคัญต่อความมั่นคงในแต่ละด้านแม้ว่าในอดีตนั้นอาจยังไม่ได้มีการจำแนกความมั่นคงเป็นแต่ละด้านที่ชัดเจน แต่การดำรงอยู่ของชาติไทยในปัจจุบันนั้นเป็นคำตอบได้อย่างดี

ตามพระราชบัญญัติสภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๙ ได้ให้ความหมายของความมั่นคงแห่งชาติ คือ ภาวะที่ประเทศปลอดภัยจากภัยคุกคามต่อเอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขต สถาบันศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์ ความปลอดภัยของประชาชน การดำรงชีวิตโดยปกติสุขของประชาชน หรือกล่าวได้ว่าการดำรงอยู่ของความมั่นคงแห่งชาติคือความอยู่รอดปลอดภัยขององค์ประกอบแห่งรัฐ ที่เกิดจากการเสริมสร้างและพัฒนาความมั่นคงในแต่ละด้าน ดังเห็นได้จากบทบาทของพระมหากษัตริย์ของไทยนับตั้งแต่สมัยสุโขทัย อยุธยา และรัตนโกสินทร์ ดังนี้

พ่อขุนรามคำแหงมหาราช(พ.ศ.๑๗๙๐ – พ.ศ.๑๘๔๒) ทรงได้รับการยกย่องเป็นมหาราชองค์แรกของพระมหากษัตริย์ไทย ทรงเป็นผู้ประดิษฐ์อักษรไทยซึ่งเป็นที่ทราบกันของประชาชนโดยทั่วไปโดยมีหลักฐานปรากฏบนหลักศิลาจารึกทั้ง ๔ ด้าน ซึ่งมีการจารึกถึงเรื่องสำคัญและเป็นแนวทางในการสร้างชาติ ประกอบด้วย หลักการใช้ชีวิต ความกตัญญูต่เวที การปกป้องอาณาจักร ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา การเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถร้องทุกข์เพื่อขอรับความยุติธรรม การค้าเสรีที่ไม่มีการเก็บภาษีผ่านด่าน จากเรื่องราวสำคัญในหลักศิลาจารึกที่พ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงให้จารึกไว้ แสดงถึงการวางรากฐานสำคัญด้านความมั่นคงของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ในด้านการเมืองคือการปกครองแบบพ่อปกครองลูกมีความใกล้ชิดกับประชาชน ด้านเศรษฐกิจเปิดโอกาสให้ประชาชนทำการค้าได้อย่างเสรีไม่จัดเก็บภาษีผ่านด่าน และ

การชลประทานเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้สำหรับการทำเกษตร ด้านสังคมจิตวิทยาได้ทรงส่งเสริมพระพุทธศาสนาด้วยการสถาปนาศาสนานิกายเถรวาทเป็นศาสนาประจำชาติ การมีกระดิ่งหน้าประตู่วังเพื่อให้ประชาชนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากข้อพิพาทหรือข้อขัดแย้งมาร้องขอความเป็นธรรมได้ ด้านการป้องกันประเทศ ทรงเป็นแบบอย่างของนักรบที่มีความกล้าหาญในการสู้รบตั้งแต่ทรงพระเยาว์ ขณะครองราชย์ทรงเน้นการป้องกันประเทศด้วยการสร้างพระราชไมตรีกับอาณาจักรต่างๆ เช่น ล้านนา พะเยา เพื่อเป็นรัฐกันชนระหว่างสุโขทัยกับจีน และยังทรงดำเนินพระราชไมตรีกับจีนด้วย ตลอดระยะเวลาการครองราชย์ ๒๐ ปีได้ทรงเสริมสร้างความมั่นคงในด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการประดิษฐ์อักษรไทยที่ได้กลายเป็นรากฐานสำคัญของอักษรไทยในปัจจุบันซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ประชาชนสามารถเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ผ่านการอ่านและการถ่ายทอดความรู้ผ่านการเขียนซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการสร้างความเจริญและมั่นคงของชาติ

สมเด็จพระนเรศวรมหาราช(พ.ศ.๒๐๙๘ - พ.ศ.๒๑๔๘) ทรงเป็นกษัตริย์นักรบที่มีพระปรีชาชาญ โดยภาพจำของประชาชนโดยทั่วไปคือ ภาพการทรงช้างทำสงครามยุทธหัตถีกับพระมหาอุปราชาของหงสาวดี ที่เกิดขึ้นเมื่อ พ.ศ.๒๑๓๕ สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงมีพระราชกรณียกิจที่สำคัญยิ่งของชาติคือ การกอบกู้เอกราชของอาณาจักรอยุธยาจากอาณาจักรตองอู หลังตกเป็นประเทศราชเมื่อ พ.ศ.๒๑๑๒ ตลอดระยะเวลา ๑๕ ปีที่ทรงครองราชย์นั้นเป็นช่วงเวลาที่อยู่ยามมีการศึกสงครามอย่างต่อเนื่อง ทรงสร้างความแข็งแกร่งให้กองทัพอยุธยาด้วยความเข้มแข็งและเด็ดขาด ทำให้สามารถป้องกันการรุกรานจากตองอูได้ในทุกครั้ง แสดงถึงบทบาทของพระองค์ด้านความมั่นคงในการป้องกันประเทศ ด้วยการเป็นแบบอย่างของนักรบที่กล้าหาญและการสร้างกองทัพที่แข็งแกร่งในสภาวะที่ประเทศมี

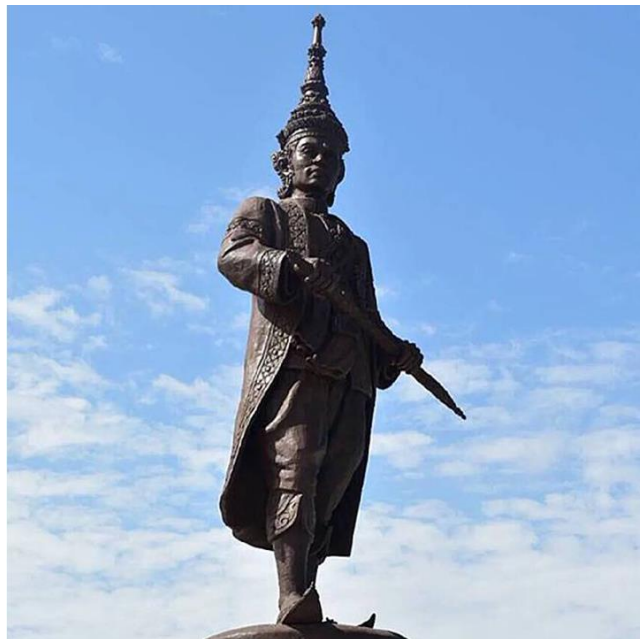

สงครามอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าพระองค์จะมีภาพลักษณ์ของกษัตริย์นักรบ แต่ในเรื่องทางการเมืองระหว่างประเทศ พระองค์ทรงมีพระอัจฉริยภาพในการเจริญพระราชไมตรีกับชาติยุโรป เช่น ฮอลันดาหรือเนเธอร์แลนด์ในปัจจุบัน แม้ว่าจะมีความแตกต่างกันทางเชื้อชาติ ภาษา และวัฒนธรรมที่อาจเป็นอุปสรรค แต่พระองค์ทรงมี

พระปรีชาสามารถในการเจริญความสัมพันธ์กับชาติตะวันตกในสถานะมิตรได้ จากการที่ประเทศมีการสู้รบ บ่อยครั้งการสร้างพันธมิตรในแดนไกลที่ไม่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งในภูมิภาคย่อมเกิดผลดีในด้านต่างๆ เช่น การค้าขายที่สร้างรายได้ให้กับประเทศ มีทรัพย์สินสำหรับการทำสงคราม การได้รับความช่วยเหลือในเรื่องของ ยุทธโศภณที่ทันสมัย รวมทั้งการส่งกำลังทหารมาช่วยรบ ทำให้การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศนั้นเป็น ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความมั่นคงของชาติโดยเฉพาะในภาวะสงคราม

สมเด็จพระนารายณ์มหาราช(พ.ศ.๒๑๗๕ -พ.ศ.๒๒๓๑) ทรงมีบทบาทสำคัญในด้านการเมืองระหว่าง ประเทศและด้านเศรษฐกิจ ตลอดระยะเวลาที่ทรงครองราชย์ ๓๒ ปี เป็นยุคที่กรุงศรีอยุธยามีความเจริญรุ่งเรือง มีการดำเนินทางการทูตและการค้ากับประเทศต่างๆ เช่น ฮอลันดา ญี่ปุ่น จีน อังกฤษ อิหร่าน ซึ่งก่อให้เกิด ประโยชน์ในหลายด้าน เช่น การค้าขาย การได้รับความรู้จากประเทศต่างๆ ขณะที่สมเด็จพระนารายณ์มหาราช ยังทรงเป็นจอมทัพที่ทำสงครามกับอาณาจักรอื่นๆ ด้วยเช่นกัน นอกจากนี้แล้วยังทรงส่งเสริม

ในด้านการศึกษาโดยทรงอุปถัมภ์กวีเอก เช่น พระโหราธิบดี ที่เป็นผู้ประพันธ์ตำราเรียนเล่มแรก คือ หนังสือจินตามณี แม้ว่ากรุงศรีอยุธยาในยุคนั้น จะมีความเจริญรุ่งเรืองในหลายด้าน แต่ความ ขัดแย้งทางการค้าของบริษัทอินเดียตะวันออกของ ฮอลันดาได้นำไปสู่การส่งเรือรบปิดล้อมอ่าวไทย และโจมตีเรือสำเภาของอยุธยาที่เดินทางไป ค้าขายกับจีนและญี่ปุ่น เพื่อบีบบังคับให้อยุธยา ต้องทำสนธิสัญญาสัมพันธ์ไมตรีที่ทำให้อยุธยาต้อง เสียสิทธิสภาพนอกอาณาเขตในการพิพากษาชาว ฮอลันดาในอยุธยา และข้อจำกัดในการจ้างชาวจีน และญี่ปุ่นมาทำงานในเรือสำเภาของอยุธยา ความ จำเป็นที่ต้องยอมทำสนธิสัญญาดังกล่าวสามารถ

วิเคราะห์ได้ว่าเป็นการเลือก เหตุผลแห่งระบบ(Raison De Systeme) ซึ่งเป็นการรักษาความสัมพันธ์ระหว่าง ประเทศเพื่อเป็นการรักษาผลประโยชน์ของชาติในระยะยาว แม้ว่าในอีกทางเลือกหนึ่งคือ เหตุผลแห่งรัฐ (Raison D'etat) ที่มุ่งเน้นผลประโยชน์เฉพาะหน้า อาจทำให้อยุธยาใช้กำลังทหารเพื่อขับไล่ชาวฮอลันดาหรือ โจมตีเรือรบของฮอลันดาได้และอาจได้ชัยชนะ แต่อาจทำให้ความขัดแย้งบานปลายจนนำไปสู่สงครามระหว่าง ฮอลันดากับอยุธยาเต็มรูปแบบที่อยุธยาในอนาคตอาจไม่สามารถชนะสงครามได้ จากเหตุการณ์นี้ได้แสดงถึงการ ตัดสินพระทัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชอย่างรอบคอบ โดยทรงเลือกผลประโยชน์ของชาติที่จะเกิดขึ้น ในระยะยาว แม้จะต้องเสียเปรียบในบางเรื่องจากการทำสนธิสัญญา ณ เวลานั้น ด้วยการพิจารณาถึง ศักยภาพที่แตกต่างกันรวมทั้งผลประโยชน์ทางการค้าของอยุธยา ซึ่งก่อให้เกิดผลดีต่อความมั่นคงของชาติ มากกว่าที่จะใช้กำลังทหารแก้ไขปัญหาย่อยๆเพียงอย่างเดียว

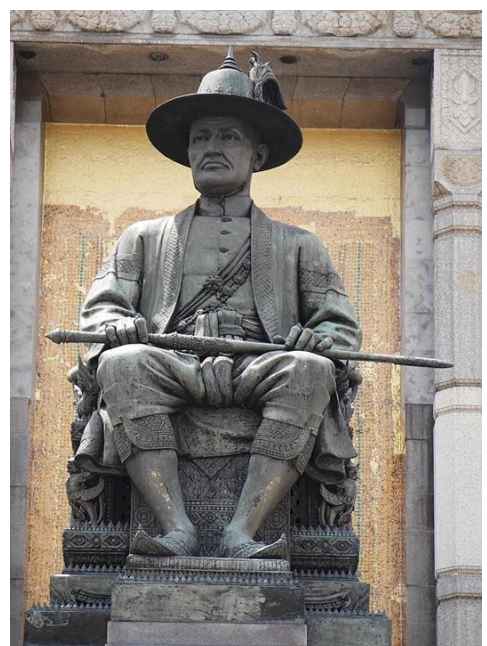
สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช(พ.ศ.๒๒๗๗ -พ.ศ.๒๓๒๕) ทรงกอบกู้เอกราชของอาณาจักรอยุธยา ภายหลังตกเป็นเมืองขึ้นของอาณาจักรโกนบอง(ปกครองโดยราชวงศ์อลองพญา ราชวงศ์สุดท้ายของพม่า) เมื่อ พ.ศ.๒๕๓๐ เนื่องจากกรุงศรีอยุธยาได้รับความเสียหายอย่างมาก สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชจึงทรง

สถาปนากรุงธนบุรีขึ้นเป็นราชธานีแห่งใหม่ ตลอดระยะเวลาการครองราชย์ ๑๕ ปี ความมั่นคงของชาติในช่วงเวลานั้นอยู่ในลักษณะที่เปราะบางเนื่องจาก การตั้งตัวเป็นอิสระของชุมชนต่างๆ ขึ้นปกครองตนเองโดยเชื้อพระวงศ์และชนชั้นสูงของอยุธยา หลังเสียกรุง การคุกคามจากพม่าตามหัวเมืองต่างๆ ความยากจนของประชาชนหลังสงครามกฎหมายต่างๆ ที่สูญหายในช่วงสงคราม ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ต้องใช้พระปรีชาสามารถของพระองค์ ในหลายด้านเพื่อฟื้นฟูประเทศและป้องกันประเทศจากการสงครามที่เกิดขึ้นหลายครั้งในรัชสมัยของพระองค์ การเลือก

กรุงธนบุรีนับว่าเป็นทางเลือกที่ชาญฉลาด ณ เวลานั้น เนื่องจากเป็นพื้นที่ทางยุทธศาสตร์ที่สามารถสังเกตการณ์การเข้าออกของเรือได้จากระยะไกล มีป้อมปราการที่ถูกสร้างไว้ตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช และใช้เป็นเส้นทางเดินเรือค้าขายกับต่างประเทศได้ ทำให้เห็นว่าในภาวะที่ประเทศล่มสลายจากสงครามการตัดสินใจพระทัยของพระองค์นั้นเป็นในลักษณะเหตุผลแห่งรัฐ(Raison D'etat) ที่เน้นผลประโยชน์เฉพาะหน้า ในการปราบปรามชุมชนต่างๆ การป้องกันประเทศจากพม่า และการฟื้นฟูประเทศในหลายด้าน ซึ่งพระองค์ทรงใช้การแจกสิ่งจำเป็นให้กับประชาชนที่ยากจนยังไม่สามารถประกอบอาชีพได้หลังสงคราม ทรงฟื้นฟูความสัมพันธ์กับจีนซึ่งเป็นมิตรประเทศที่มีศักยภาพและอยู่ใกล้ที่สุดในเวลานั้นเพื่อริเริ่มการค้าระหว่างกันเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจหลังสงคราม ด้วยพระปรีชาสามารถและความเสียสละของพระองค์ได้นำประเทศผ่านพ้นภัยคุกคามต่อความมั่นคงทั้งภายในและภายนอกประเทศจวบจนสิ้นรัชสมัยของพระองค์

สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช(พ.ศ.๒๒๘๐ – พ.ศ.๒๓๕๒) ทรงเป็นปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี(รัชกาลที่ ๑) และทรงสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานีภายหลังกายเมืองหลวงจากกรุงธนบุรีเนื่องจากมีชัยภูมิที่ดีกว่าในการป้องกันภัยจากสงคราม พระองค์ทรงดำเนินพระราชกรณียกิจที่สำคัญในการฟื้นฟูประเทศ วางระบบในการบริหารจัดการประเทศด้วยกฎหมายตราสามดวง และป้องกันประเทศจากภัยสงคราม โดยในรัชสมัยของพระองค์มีสงครามครั้งใหญ่กับพม่าคือ สงคราม ๙ ททัพ(พ.ศ.๒๓๒๘) หลังจากพระเจ้าปดุง กษัตริย์ในราชวงศ์อลองพญาขึ้นครองราชย์ได้ ๓ ปี โดยมีการจัดทัพเข้ามาในทิศทางต่างๆ ด้วยกำลังทหาร ๙ ททัพ และมีจำนวนทหารมากกว่าทหารของสยาม พระองค์ทรงใช้พระปรีชาชาญในการจัดกำลังรบเข้าป้องกันทัพพม่า แม้ว่าจะมีจำนวนทหารน้อยกว่าแต่ก็สามารถ

เอาชนะและป้องกันกรุงรัตนโกสินทร์ไว้ได้ ความมั่นคงของชาติในรัชสมัยของพระองค์มีความเข้มแข็งในด้านการป้องกันประเทศ ด้านการเมืองภายในประเทศมีการกำหนดกฎหมายตราสามดวงที่ถูกใช้อย่างยาวนานกว่า ๑๐๐ ปี ด้านสังคมจิตวิทยา ทรงสืบทอดประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมจากสมัยอยุธยา ซึ่งถูกนำมาใช้ในกรุงรัตนโกสินทร์ทั้งการก่อสร้างและพระราชประเพณีต่างๆ ซึ่งเป็นการวางรากฐานด้านความมั่นคงแต่ละด้านที่สำคัญให้กับประเทศไทยต่อมาจนถึงปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวหรือสมเด็จพระปิยมหาราช(พ.ศ.๒๓๙๖ -พ.ศ.๒๔๕๓) ในรัชสมัยของพระองค์ ภัยคุกคามความมั่นคงจากลัทธิจักรวรรดินิยมจากชาติมหาอำนาจในยุโรปเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้พระองค์ทรงเร่งรัดการปฏิรูปประเทศไทยในหลายด้านโดยเฉพาะด้านการเมืองและการปกครอง มีการตั้งกระทรวงเพื่อรับผิดชอบงานในด้านต่างๆ การพัฒนาระบบคมนาคมภายในประเทศ และการเลิกทาส เพื่อเป็นรัฐที่มีความทันสมัยเช่นเดียวกับชาติอารยะและได้รับการยอมรับจากชาติมหาอำนาจ รวมทั้งทรงเจริญสัมพันธไมตรีกับชาติ

มหาอำนาจในยุโรปโดยเฉพาะรัสเซีย ซึ่งช่วยให้ไทยรอดพ้นจากการถูกล่าอาณานิคม รวมทั้งการยอมสูญเสียดินแดนบางส่วนให้กับฝรั่งเศสและอังกฤษเพื่อรักษาอธิปไตยของชาติไว้ การปฏิรูปประเทศของพระองค์เป็นการวางรากฐาน

ความมั่นคงที่สำคัญให้กับประเทศ นอกจากนั้นแล้วการป้องกันภัยคุกคามจากชาติมหาอำนาจที่มีความทันสมัยและมีศักดิ์สงครามมากกว่านั้นมีความแตกต่างจากประเทศที่มีศักดิ์สงครามใกล้เคียงกัน เช่น สยามกับพม่าในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ จึงจำเป็นต้องเปลี่ยนการใช้กำลังทหารในการแก้ไขปัญหา ไปสู่การใช้เครื่องมือทางการทูตในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับประเทศมหาอำนาจ ซึ่งเป็นกลไกหนึ่งซึ่งช่วยรักษาความมั่นคงของชาติไว้ได้ รวมทั้งการใช้ช่องทางในการเจรจาต่อรองที่ต้องมองถึงผลประโยชน์ของชาติโดยส่วนใหญ่ หรือยอมเสียบางส่วนเพื่อรักษาอำนาจอธิปไตยไว้ ซึ่งทำให้ประเทศไทยยังคงเป็นเอกราชจนถึงปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร หรือสมเด็จพระมหิตลมหาราชา (พ.ศ.๒๔๗๐ - พ.ศ.๒๕๕๙) ทรงมีพระอัจฉริยภาพในหลายด้าน และทรงเป็นกษัตริย์นักพัฒนา ทรงได้รับการถวายพระราชสมัญญานามประกาศเฉลิมพระเกียรติยศเป็นพระบิดาแห่งศาสตร์ทั้ง ๙ ประกอบด้วย ฝนหลวง ทรพยากรณ์น้ำ เทคโนโลยีไทย นวัตกรรมของไทย การประดิษฐ์ไทย การอนุรักษ์มรดกไทย การวิจัยไทย การช่างไทย และการพัฒนาชาวไทยอันมาจากพระราชกรณียกิจของพระองค์ซึ่งครอบคลุมความมั่นคงของชาติในหลายด้าน รวมทั้งโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของ

ประชาชนให้ดีขึ้น และในสถานการณ์ความขัดแย้งภายในประเทศพระองค์ทรงแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยพระองค์เองเพื่อนำสันติสุขกลับคืนสู่ประเทศไทย ทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนอันนำมาสู่ความรักสมัครสมานสามัคคีของประชาชนอันเป็นการเสริมสร้างความมั่นคงจากภายในชาติ นอกจากนั้นแล้วจากหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงยังเป็นแนวทางสำคัญในการดำรงชีวิตของประชาชน ครอบครัว สังคม และรัฐ ด้วยความพอประมาณ ความมีเหตุผล และภูมิคุ้มกันที่พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งพระองค์ได้ทรงมอบหลักปรัชญานี้ให้กับประชาชนชาวไทยใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความมั่นคงและยั่งยืนในการดำเนินชีวิต การทำงาน จนถึงการบริหารประเทศ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติในแต่ละด้านได้ท่ามกลางสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ระยะเวลา ๗๗๕ ปีนับตั้งแต่อาณาจักรสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน พระมหากษัตริย์ของไทยทรงมีบทบาทสำคัญในการวางแนวทาง เสริมสร้าง ป้องกันความมั่นคงของชาติในด้านต่างๆ ท่ามกลางสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงในแต่ละยุคสมัยที่แตกต่างกัน ด้วยพระปรีชาสามารถ พระอัจฉริยภาพ และความเสียสละของพระมหากษัตริย์ในแต่ละยุคสมัย ในการนำพาให้ประเทศชาติรอดพ้นจากภัยคุกคามด้านความมั่นคงมาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้นแล้ว ยังทรงเป็นแบบอย่างในด้านต่างๆ ในความกล้าหาญในการป้องกันประเทศ การเลือกเครื่องมือในการแก้ปัญหา การตัดสินใจเพื่อผลประโยชน์แห่งชาติ การมองการณ์ไกลเพื่อสร้างชาติให้มีความมั่นคงและยั่งยืน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ประเทศชาติมีความมั่นคงผ่านพ้นภัยคุกคามได้ในทุกยุคสมัย

อ้างอิง

โกวิท วงศ์สุรวัฒน์ (๒๕๖๕). หนึ่งกวางกับการเสียสิทธิสภาพนอกอาณาเขตครั้งแรกของสยาม. มนุษยสังคมสาร (มสส.), ๒๐(๒), ๑๓๓-๑๕๖.

กำพล ศรีโท, พระมหากษัตริย์ กิตติโสภโณ (๒๕๖๖). สมเด็จพระปิยมหาราชกับการปฏิรูปประเทศไทย. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ๑๒(๒), ๒๕-๔๐.

กองวิทยาการ สำนักการศึกษาทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ (๒๕๖๖). ๖ เมษายน วันพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และวันที่ระลึกมหาจักรีบรมราชวงศ์. วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ๑๔(๑), ๑-๑๖.

พนิดา จงสุขสมสกุล (๒๕๕๙). การสื่อสารระหว่างประเทศและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช. วารสารภาษาและวัฒนธรรม, ๓๕(พิเศษ), ๙-๓๗.

ไม้ สวางสกุล. (๒๕๖๕). การศึกษาแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง. วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์, ๔๑(๑), ๘๗-๑๐๔.

สุกัญญาโสภี ใจกล้า (๒๕๖๑). สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช: แง่คิดจาก “วีรบุรุษในวัฒนธรรมประเพณี”. วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๑๕(๑), ๔๑-๕๓.

หลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (๒๕๕๒). คู่มือเรื่องความมั่นคงแห่งชาติ. คู่มือใช้เป็นแนวทางในการศึกษาตามหลักสูตรของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร(วปอ.) และหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน(ปรอ.), ๒-๑๒.